

ekolisty

informačný spravodaj Priateľov Zeme - SPZ

Venujte
2% pre
ochranu
prírody

viac na str.3

**Priatelia
Zeme**
SPZ

4 / 2011

Téma: Spaľovanie odpadov

Darčeky, ktoré potešia dva krát: Vyberte si z našej ponuky

Priatelia Zeme - SPZ začali realizovať nový projekt

Ekoporadňa: Minimalizujme na Vianoce

Otázka: Čo všetko môžem triediť do plastov v našej obci?

Priatelia Zeme - SPZ pri kontrole stromov v mestskom parku v Košiciach... viac sa dočítate na str.10

Obsah čísla 3 / 2011

- 03 . ZAPOJTE SA
- 04 . TÉMA: Spaľovanie odpadov
- 06 . DISTRIBÚCIA: Podporte nás kúpou produktov
- 08 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME - SPZ
- 10 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME - SPZ V SKRATKE
- 11 . EKOPORADŇA: Minimalizujeme na Vianoce
- 12 . VY SA PÝTATE, MY ODPOVEDÁME

Milí priatelia,

opäť sa blíži čas Vianoc. A opäť sa všade okolo nás odohráva sviatok konzumu. Reklamy v televízii, v rádiu, na ulici, v novinách, ... všetky sa nás snažia presvedčiť, že pravé Vianoce znamenajú kopu darčiekov vo farebných papieroch. Samozrejme, to je podstata a zmysel reklamy - presvedčiť nás.

Aj keď sa to zdá často nemožné, tlaku reklamy sa dá odolávať. Neverili by ste, akú veľkú časť reklamy zo svojho života odstránite, ak namiesto pozerania televízie budete čítať knihy, hrať sa s deťmi, alebo chodiť na prechádzky. Ale samozrejme ani tak sa reklame zďaleka celkom nevyhneme. Vymaniť sa spod vplyvu reklamy sa dá len tým, že nebudeme všetko nekriticky prijímať, ale naučíme sa premýšľať. Premýšľať o následkoch svojich činov. Premýšľať, ako je možné, že banány z Ameriky stoja rovnako ako jablká zo Slovenska. Premýšľať, či si chceme kúpiť lacnú čokoládu, alebo drahšiu Fairtrade. A pri premýšľaní začať otázkami - je vôbec potrebné toto kúpiť? Potrebujem to? Nekupujem to len preto, že to je v akcii? Že som to videl v reklame?

Kladenie takýchto otázok je na začiatku ťažké. Nútia vás vymaniť sa zo svojich stereotypov a hľadať informácie. Ale postupne zistíte, že takéto kladenie otázok je v skutočnosti oslobodzujúce. Pomôžu vám uvedomiť si samého seba a získať vnútornú slobodu od sveta okolo vás.

Nevyhnutne vás tiež „vystrčia z davu“. Teda nebudete sa už správať ako masa, budete viac individualita. Keď vystrčíte hlavu z davu, môže sa stať aj to, že po nej dostanete. Ale to, čo určite získate, je nový svet, ktorý vašou zdvihnutou hlavou uvidíte. Zčať objavovať tento nový, dobrovoľne skromný svet môžete kedykoľvek, aj tieto Vianoce.

Milí priatelia, chcem tento úvodník ukončiť netradičným vinšom. Prajem vám, aby ste pod stromčekom nemali veľa darčiekov, ale aby ste radšej našli počas vianočných sviatkov okolo seba veľa lásky, priateľstva a harmónie.

Martin Valentovič

Informačný spravodaj Ekolisty

Vydáva:
Priatel'ia Zeme - SPZ, Košice

Adresa:
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice
kancelária: Alžbetina 53
tel./fax: 055 / 677 1 677
mob.: 0903 77 23 23
e-mail: spz@priatel'iazeme.sk
http://www.priatel'iazeme.sk/spz

Redakčná rada:
Martin Valentovič
Branislav Moňok
Mgr. Lenka Beznáková
Ing. Jozef Gaál
grafická úprava:
Mgr. art. René Říha

Dátum vydania:
december 2011

Foto na titulnej strane:
autor: Priatel'ia Zeme - SPZ
Ostatné fotografie, ak nie je uvedené inak, archív Priatel'ov Zeme - SPZ.

ISSN 1335-437X

Vytlačené na recyklovanom papieri

Spoločnosť priatel'ov Zeme od februára 2005 zmenila svoj názov na Priatel'ia Zeme - SPZ. Spolu s názvom došlo aj k zmene loga - z pôvodného srdca s planétou na kruhový symbol - logo medzinárodnej federácie Priatel'ia Zeme (Friends of the Earth International - FoEI).

Minimalizácia
vážku odpadov a znečistenia
humorne

o klamoch reklamy a nakupovaní

www.priatel'iazeme.sk/spz. 055 / 677 1 677

Tento rok *darujte 2%* pre Priateľov Zeme – SPZ

Už 15 rokov na Slovensku ochraňujeme životné prostredie, chránime ho pred škodlivými činnosťami, ale pracujeme aj na tom, aby aj ľudia boli chránení pred škodlivými vplyvmi.

Naša práca je umožnená príspevkami našich členov a podporovateľov. Vás! Ste to Vy, kto pomáha udržať našu organizáciu pri živote. Pomôžete nám chrániť naše životné prostredie darovaním 2% z vašich daní alebo akýmkoľvek príspevkom, ktorý môžete poskytnúť.

Prečo darovať 2% Priateľom Zeme?

Pomáhame verejnosti

- Vydali sme a distribuovali vyše **50 druhov informačných materiálov** za posledných 10 rokov. Z najnovších sú to letáky o separovanom zbere, o predchádzaní vzniku odpadu, o toxických látkach v našich domoch, ale aj praktické rady do domácnosti ako ušetriť. Vynovili sme **letáky o kompostovaní, ako si postaviť kompostovisko, o minimalizácii odpadu, o nespáľovaní odpadov a vratných fľašiach**. Pribudli aj dva nové **plagáty o triedení odpadu a o kompostovaní** a 40 kreslených komiksov o znižovaní vzniku odpadu, šetrení prírodných zdrojov a zdravom životnom štýle.
- Vydávame **štvrt'ročník Ekolisty**, kde informujeme o činnosti našej organizácie a aktuálnom dianí v oblasti ochrany prírody na Slovensku.
- Realizovali sme **informačné turné** po rôznych mestách Slovenska. Hlavnými témami boli predchádzanie vzniku odpadu a separovaný zber odpadov. Usporiadali sme ďalšie informačné stánky vo viacerých mestách Slovenska a na festivaloch, kde sme verejnosti ukázali možnosti ako predchádzať vzniku odpadov, opätovne používať veci, správne separovať a recyklovať odpad. Pravidelne sa zúčastňujeme na výstave PRO EKO – najväčšej slovenskej výstave o recyklácii a zhodnocovaní odpadov v Banskej Bystrici.
- Usporiadali sme v spolupráci s Prezidiom Policajného zboru SR 3 semináre, kde sme **vyškolili 185 policajtov** v oblasti riešenia nelegálneho nakladania s odpadmi.
- Usporiadali sme **fotografickú súťaž FotoPozitív – FotoNegatív**, ktorá sa zameriavala na pozitívne aj negatívne príklady z odpadovej praxe.
- Organizujeme **Novoročnú recykláciu - ekoburzu**, na ktorej sa vyzbiera a následne odovzdá na opätovné použitie vyše 200 vriec oblečenia, vyše 100 párov topánok, ale aj fotoaparáty, knihy, televízory, mobilné telefóny, hračky a množstvo ďalších vecí.
- Vykonalí sme prieskum **používania toxických látok v 31 materských školách** na východnom Slovensku. Z výsledkov výskumu sme vypracovali odbornú štúdiu, ktorú sme rozposlali 1000 najväčším škôlkam na Slovensku.
- Každý rok organizujeme **Ekotábor** pre mládež aj dospelých, kde si môžu vyskúšať tradičné i netradičné remeslá a vypočuť prednášky osobností ekologického života.

Pomáhame školám, deťom a mládeži

- Za posledné dva roky sme odučili a odprednášali približne **800 hodín environmentálnej výchovy a prednášok na tému odpadov**. Zrealizovali sme vyše **40 hodín exkurzií na skládky odpadov** a do spaľovní komunálnych odpadov, zberných dvorov a recyklačných závodov.
- Usporiadali sme týždňový **ekokemp** v škole v prírode v Hutách pre výhercov súťaže školských ekoprojektov. S naším nemeckým partnerom sme sa podieľali na organizácii ekokempu v Nemecku pre výhercov súťaže školských ekoprojektov.
- Pripravili sme novú **putovnú výstavu o odpadoch**, ktorú požičiavame školám. Dvanásť panelov obsahuje fotografie a texty o problémoch a riešeniach v odpadovom hospodárstve. Využívané sú aj na rôznych informačných stánkoch, seminároch, prednáškach a verejných akciách.
- Vyhотовili sme **multimediálne DVD** pre školy s informáciami a skúsenosťami so zavedením triedeného zberu na školách. Vydali sme metodickú príručku s názvom **10 krokov na zavedenie separovaného zberu na školách**. Triedenie odpadov sa takto dostalo priamo k žiakom a študentom, čím sa u nich vytvára prirodzený návyk triediť odpady v domácnosti.

Pomáhame mestám a obciam

- Pomohli sme približne **200 obciam so zlepšovaním odpadového hospodárstva**. Išlo najmä o odborné poradenstvo a pomoc s vypracovaním projektov na zberné dvory, kompostoviská, kompostárne, programy na rozvoj domáceho a komunitného kompostovania, optimalizácie existujúcich systémov nakladania s komunálnymi odpadmi v obciach.
- Vydali sme **CD pre samosprávy** „Smerovanie k nulovému odpadu“, ktoré sme spolu s prípadovou štúdiu Separovaný zber v mestách a obciach, rozposlali **všetkým mestám a obciam** na Slovensku.
- Vydali sme **prípadové štúdie, odborné príručky, manuály** o kompostovaní, separovaní a nakladaní s biologicky rozložiteľnými odpadmi. Pre samosprávy sme za posledné dva roky usporiadali **14 seminárov o kompostovaní**, 9 seminárov o triedení a recyklácii odpadov a dvojdnú celoštátnu **konferenciu o problematike biologicky rozložiteľných odpadov** s takmer 90 účastníkmi. Nechýbali ani Dni otvorených dverí odpadového hospodárstva v Starej Turej a Topolčanoch, konferencia o spôsoboch šetrenia nákladov na odpadové hospodárstvo s viac ako 100 účastníkmi. Na 14 školeniach sme vyškolili **100 nových kompost majstrov**. Usporiadali sme už dva ročníky súťaže „3Z“ o najväčší pokrok v odpadovom hospodárstve medzi obcami na Slovensku.

V týchto a ďalších aktivitách chceme pokračovať aj naďalej. Vaša podpora 2 % z vašich daní nám v tom môže výrazne pomôcť. Prispejete tak k podpore zavedenia triedeného zberu, recyklácie a znižovania množstva odpadov a toxických látok na Slovensku. Pomôžete tým zvýšiť kvalitu života pre ľudí na celom Slovensku a zároveň zanechať lepšie životné prostredie našim potomkom.

Venovanie 2% z vašich daní je možnosť, ako nás môžete finančne podporiť bez minúta čo i len jedného centu z vašej peňaženky. Ide totižto o venovanie 2% z daní, ktoré platíte štátu a ak ich nevenujete nám, zostanú v rukách štátu. Na ich poukázanie našej organizácii, môžete využiť formuláre v strede Ekolistov. Presný postup pri poukazovaní 2% si môžete prečítať na našej stránke <http://www.priateliazeme.sk/spz/podporte-nas/2-zo-zaplatenej-dane>.

Aby sme mohli pokračovať ďalej v našej práci, potrebujeme Vašu podporu.

Ďakujeme,

Vaši Priatelia Zeme

SPAĽOVANIE ODPADOV

Už dlhšiu dobu sa celosvetovo rieši jeden veľký problém – čím nahradiť skládky odpadov. Tento problém sa zväčšuje s neustále narastajúcim množstvom odpadov, zvyšovaním toxicity vznikajúcich odpadov, znižovaním zásob neobnoviteľných zdrojov surovín, ale aj sprisňujúcou sa národnou či napr. európskou legislatívou. To využívajú rôzne lobistické skupiny k presadzovaniu „všetko riešiacej alternatívy“ – termického spracovania odpadov formou priameho spaľovania v spaľovniach odpadov alebo spoluspaľovania odpadov napr. v cemen-tárňach popr. ďalšími technológiami na báze deštrukcie odpadu teplom.

Z hľadiska termického spracovania komunálnych odpadov v Európskej únii môžeme členské štáty rozdeliť do troch skupín. 10 krajín, ktoré spaľujú viac ako 20 % komunálnych odpadov, na čele so Švédskom (48,9 %), Švajčiarskom (48,7 %) a Dánskom (48 %). Ďalej je to 14 krajín, ktoré spaľujú do 20 % komunálnych odpadov, medzi ktoré patrí aj Slovensko s 9 %. Poslednou skupinou sú krajiny, ktoré tento spôsob nakladania s odpadmi nepoužívajú.

Ako vidieť, v Európe neexistuje krajina, v ktorej by sa väčšina komunálnych odpadov termicky spracovávala. Európska únia už dlhší čas otvorene hovorí o snahe vybudovať recyklačnú spoločnosť. To sa premietlo aj do záväzných dokumentov a cieľov, ktoré musia členské štáty vo vzťahu k recyklácii plniť.

V roku 2010 sme mali na Slovensku 2 spaľovne komunálneho odpadu (v Košiciach a Bratislave), 7 spaľovní priemyselného odpadu (Bratislava, Šaľa, Zvolen, Strážske, Prešov, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš), 9 spaľovní nemocničného odpadu (Bratislava, Banská Bystrica, Nitra, Trenčín, Bojnice, Myjava, Galanta, Trnava, Čadca), 1 spaľovňu na kafilérne tuky (Mojšova Lúčka) a 5 zariadení na spoluspaľovanie odpadov (Rohožník, Košice-Šaca, Turňa nad Bodvou, Horné Srnie, Ladce).

Otázkou zostáva, akou cestou by sa odpadové hospodárstvo malo na Slovensku uberať. Momentálne sa presadzujú 2 varianty. Spaľovacia loby tvrdí, že cesta je v spaľovaní odpadov a ochranári, že v koncepciách znižovania množstva zmesového komunálneho odpadu – teda v minimalizácii, opätovnom používaní a v recyklácii.

Medzi najčastejšie argumenty, ktoré využívajú firmy presadzujúce spaľovne odpadov ako najlepšiu možnosť nakladania s odpadmi, patria:

- Jednoduchý spôsob zbavenia sa odpadu
- Získavanie čistej energie z obnoviteľných zdrojov
- Vysoko účinné obmedzovanie a kontrola znečisťovania
- Ochrana klímy
- Vytvorenie nových pracovných miest
- Lacný spôsob nakladania s odpadmi
- Súčasť integrovaného systému spoločne s recykláciou

Z hľadiska záväznej Hierarchie nakladania s odpadmi, ktorá stanovuje pre členské štáty EÚ poradie priorit pri nakladaní s odpadmi, je spaľovanie odpadov s využitím energie pred skládkovaním odpadu. Treba však napísať, že pred spaľovaním je recyklácia, príprava na opätovné použitie a predchádzanie vzniku odpadu. Spaľovanie odpadu s využitím energie teda môže mať

svoje miesto v integrovaných systémoch nakladania s odpadmi, ale nie je všeliekom na odpady, ako to je častokrát deklarované. Pozrime sa teraz bližšie na vyššie spomínané argumenty.

Spálením odpad nezmizne

Spaľovanie odpadov v nás vytvára ilúziu, že sa ľahko a bezpečne odpadu zbavíme. V skutočnosti to tak celkom nie je. Odpad sa objaví znova v iných, niekedy ešte nebezpečnejších formách. Spaľovaním odpadu sa zníži jeho objem o cca 80 – 90 % a hmotnosť asi o 2/3. Znamená to, že aj po spálení odpadu zostáva jeho určitá nespáliteľná časť, s ktorou je potrebné ďalej nakladať. 33% váhy a okolo 10 – 20 % objemu odpadu zostáva vo forme toxického popolčeka, škváry a vo filtračných systémoch. Tie sa musia potom ukladať na skládky odpadov, toxický popolček i niektoré ďalšie zvyšky na skládky pre nebezpečné odpady. Takže aj pri spaľovaní musíme skládkovať, aj keď sa s tým zástancovia spaľovní neradi chvália. Hoci sa spaľovaním značne zníži hmotnosť a objem odpadu, zvýši sa jeho toxicita. Popolček zo spaľovní odpadov je klasifikovaný ako nebezpečný odpad.

Slabá energetická využiteľnosť

Jedným z argumentov, ktorý používajú zástancovia spaľovní odpadov je, že šetrí energetické zdroje, pretože energeticky zhodnocujú odpady. V poslednej dobe dokonca idú ešte ďalej a hovoria o získavaní energie z obnoviteľných zdrojov. Je nevyhnutné si uvedomiť, že odpady nie sú obnoviteľný zdroj. Väčšina materiálov, ktoré končia v odpade, je vyrábaná z obmedzených neobnoviteľných zdrojov. Tie je potrebné chrániť. Preto je nutnosťou hľadať spôsoby materiálového využitia odpadu. V komunálnom odpade je recyklovateľných viac ako 90 % odpadu.

Mnohé odborné štúdie poukazujú na to, že v spaľovniach sa zhodnotí v priemere len 17-25 % energie uloženú v odpadoch. Pre porovnanie: účinnosť moderných elektrární je 40-70 %. Z tohto porovnania vyplýva, že energetické zhodnotenie odpadu v spaľovniach je malé. Energia, ktorú získame spálením odpadu, je iba zlomkom pôvodnej, vloženéj do výroby toho, čo teraz pálime. Štúdie ďalej dokázali, že recykláciou materiálov ušetríme v priemere 3 až 5 násobne viac energie, ako môžeme získať spaľovaním s energetickým využitím. Bolo teda potvrdené, že spaľovanie odpadov ničí potenciál energetických úspor, ktoré by bolo možné získať, ak by boli odpady znovu používané alebo recyklované.

Znečistenie životného prostredia

Nulové (či „takmer žiadne“) znečistenie životného prostredia zo spaľovní odpadov je nemožné.

Proces spaľovania neničí ani netvorí hmotu, mení iba chemické zloženie a toxicitu spaľovaných zlúčenín. Premenu pevných odpadov na plynné emisie spaľovne vlastne zväčšujú objem odpadov, lebo ho miesia so vzduchom a rozptyľujú znečisťujúce látky do pôdy, vody a ovzdušia. Na 1 tonu spáleného KO musíme počítať asi 6000 m³ spalín. Všetky spaľovne v súčasnosti musia mať zariadenia na zachytávanie a čistenie spalín. Problém je, že ani najmodernejšie filtračné a čistiace systémy v spaľovniach nedokážu odstrániť znečisťujúce a škodlivé látky (napr. ťažké kovy, dioxíny a furány) obsiahnuté v spaľovanom odpade alebo látky vznikajúce pri spaľovaní odpadu. Len ich prenášajú do vedľajších produktov spaľovania. Sú nimi napríklad toxický popolček a voda z pračiek spalín, ktoré vyžadujú ďalšie problematické nakladanie, tentoraz s nebezpečným odpadom. Spaľovne fungujú ako chemický syntetizér. Pri teplotách v rozmedzí od 400 - 1600°C sa zložené organické molekuly rozpadajú na základné atómy. Ale ako sa spaliny dymovými cestami a komínom ochladzujú, niektoré atómy sa znova zlučujú a vytvárajú nové, niekedy ešte nebezpečnejšie zlúčeniny, z ktorých len malá časť bola doteraz odborníkmi popísaná.

Navyše je tu stále riziko mimoriadnych porúch a chýb obsluhy. Aj pri nepatrnej odchýlke v procese spaľovania môže dôjsť k zníženiu účinnosti spaľovania. Americká agentúra pre životné prostredie EPA uviedla k tomu nasledovné stanovisko: „...podmienky horšie ako optimum vedú k výrazným odchýlkam od cieľenej účinnosti deštrukcie“.

Spaľovne nechránia klímu

Spaľovne odpadov vypúšťajú veľké množstvo priamych skleníkových plynov, vrátane oxidu uhličitého (CO₂) a oxidu dusného (N₂O), ktoré prispievajú ku zmene globálnej klímy. Vypúšťajú dokonca viac CO₂ na vyrobenú jednotku elektrickej energie (1355 kg / MWh) ako uhoľné elektrárne (1020 kg / MWh). Spaľovne sú pomerne veľkými zdrojmi aj nepriamych emisií skleníkových plynov, medzi ktoré patria oxid uhoľnatý (CO), oxidy dusíka (NO_x), bezmetánové prchavé organické látky a oxid siričitý (SO₂).

Ich najväčším príspevkom k zmene klímy je však skutočnosť, že brzdia aktivity na predchádzanie vzniku odpadov a recykláciu odpadov. Tým podnecujú lineárne spôsoby výroby a spotreby, ktoré si vyžadujú neustálu spotrebu energie, ťažbu primárnych surovín potrebných na výrobu nových materiálov a tovarov, a tiež následne likvidáciu vzniknutého odpadu.

Plytvanie prírodnými zdrojmi

Iba u malého podielu z celkového množstva vznikajúcich odpadov (zdravotnícke a niektoré priemyslové) neexistujú iné environmentálne šetrnejšie riešenia ako ich spálenie. Odborné štúdie poukazujú, že na Slovensku je v súčasnosti teoreticky recyklovateľných okolo 80 - 96 % z komunálneho odpadu. V praxi také vysoké číslo zatiaľ nie je možné dosiahnuť, ale lepšie systémy triedenia a recyklácie odpadov dosahujú v niektorých mestách Európy aj účinnosť od 50 % až do 82 %. Na Slovensku je najlepšou v tomto ohľade obec Palárikovo, s účinnosťou okolo 70 %.

To znamená, že pri spaľovaní odpadov vedome ochudobňujeme budúce generácie o suroviny (často neobnoviteľné), ktoré sú potrebné na výrobu nových materiálov. A to i napriek tomu, že poznáme vhodnejšie spôsoby nakladania s odpadmi.

POHĽAD DO KOTLA SPAĽOVNE

Drahý spôsob brzdiaci minimalizáciu a recykláciu odpadov

Spaľovne odpadov nie sú zlučiteľné s minimalizáciou, znovupoužívaním a recykláciou, pretože sú závislé od prísunu veľkého konštantného množstva odpadu. Spaľovne sú ďaleko najdrahšou stratégiou v nakladaní s odpadmi. Aby sa finančne prostriedky vynaložené na výstavbu, príp. rekonštrukciu vrátili, väčšinou sa spaľovne projektujú na kapacity, ktoré sú rovnako veľké i väčšie ako celková produkcia odpadov v meste či regióne. Pre ekonomickú návratnosť potrebujú spaľovať čo najväčšie množstvo odpadov. Kde však ostáva priestor pre minimalizáciu alebo triedený zber odpadov? Čím menej sa triedi pre recykláciu a čím viac odpadov sa vyhazuje a putuje do spaľovne, tým väčšia je nádej, že obrovské investície sa vrátia. Preto sa v mestách, kde sú spaľovne, nerozvíja ani triedený zber a ani predchádzanie vzniku odpadov (ak áno, tak len v malej miere nepoškozujúcej „ekonomiku spaľovne“).

Spaľovne sú pre spoločnosť malým prínosom

Spaľovne vyžadujú obrovské kapitálové investície, ale ponúkajú pomerne málo pracovných miest v porovnaní s recykláciou pri rovnakom množstve spracovaného odpadu.

Ďalším problémom je, že služby, výroba a hlavne potravinársky priemysel a poľnohospodári sa nechcú presúvať do oblastí, kde sú umiestnené spaľovne (je viacero prípadov súdnych sporov, kde bolo preukázané poškodenie ľudí či zvierat spaľovňou, napr. poškodenie chovného stáda v blízkosti spaľovne). Stále viac ľudí a firiem sa vyhýba miestam, ktoré sú považované za znečistené a zdravotne škodlivé. Skúsenosti ukazujú, že cena nehnuteľností v takýchto lokalitách výrazne klesá.

Záver

Ak sa pozrieme na konečnú analýzu významu spaľovne odpadov pre spoločnosť, tak zistíme, že majú cenu hlavne (ak nielen) pre úzku skupinu ľudí - predajcov technológií do spaľovní odpadov a pre svojich vlastníkov. Preto je nevyhnutné snažiť sa presadzovať v čo najväčšej možnej miere dodržiavanie poradia priorit pri nakladaní s odpadmi, ktoré stanovuje záväzná Hierarchia odpadového hospodárstva. Na jej čele je predchádzanie vzniku odpadu, jeho opätovné používanie a recyklácia a až keď nie je možné tieto spomínané 3 body využiť, tak potom až energetické zhodnocovanie odpadu a zneškodňovanie.

Branislav Moňok

Zdroje:

Newsrelease, 37/2011 – 8 March 2011, Eurostat: Recycling accounted for a quarter of total municipal waste treated in 2009

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_wasmun&lang=en

Morris, Jeffrey, Comparative LCAs for Curbside Recycling Versus Either Landfilling or Incineration with Energy Recovery, The International Journal of Life Cycle Assessment, July 2005

Maderner, W.; Schachermayer, E.; Bauer, G.; Ritter, E. & Brunner, P. H.: Messung der Güter- und Stoffbilanz einer Müllverbrennungsanlage. Umweltbundesamt Wien 1995

U. S. EPA, <http://www.epa.gov/cleanenergy/energy-and-you/affect/air-emissions.html>

U. S. EPA, "Solid Waste Management and Greenhouse Gases, A Life-Cycle Assessment of Emissions and Sinks 3 edition," 2006

U. S. EPA, Opportunities to Reduce Greenhouse Gas Emissions through Materials and Land Management Practices, 2009

Institute for Local Self-Reliance, Washington, DC, 1997, www.ilsr.org/recycling

U. S. EPA, U. S. Recycling Economic Information Study, July 2001

Seldman, Neil, Recycling First - Directing Federal Stimulus Money to Real Green Projects, E-magazine, 2008, <http://www.emagazine.com/view/?4601>

Darčeky, ktoré potešia dva krát

Blíži sa opäť sviatočný čas, kedy je zvykom darovať našim najbližším nejaký pekný darček. Pri kúpe darčeka uprednostnime radšej výrobok od miestneho remeselníka, ktorý má trvalú hodnotu alebo hodnotnú knihu. Dobrou knihou alebo pekným ručne robeným darčekom určite nič nepokazíte. Darovaním kníh z našej distribúcie, ako napr. **Prečo majú slony veľké uši**, **Dobrodružstvá kvapky rosy** alebo **Malé je krásne, veľké je dotované**, rozhodne obohatíte nielen environmentálne znalosti vašich známych.

Môžete si vybrať aj krásne ručne šité **špaldové vankúše**, **spony do vlasov** alebo ručne **pletené košíky** na pečivo alebo sušené ovocie, ktoré zaiste potešia vašich blízkych. Mladším môžete darovať pexeso **Triedme bioodpad**, ktoré spája vzdelávanie s hrou. Obsahuje tiež kalendár, ktorý znázorňuje ako biologický odpad po celý rok vzniká na záhradkách a v prírode.

Knihy

	Dobrodružstvá kvapky rosy <u>Jan Kratochvíl, Pavla Křiglová</u> A5, 42 strán Dobrodružstvá kvapky rosy ukazuje deťom básnickou formou ako voda prechádza počas roka všetkými svojimi skupenstvami.		Domáci průvodce po toxické galaxii A4, 16 strán V chemickom vesmíre na nás číhajú rozličné druhy toxických desperátov, podme ich lepšie spoznať. Len tak sa im môžeme ubrániť.		Energie z biomasy <u>Karel Murtinger, Jiří Beranovský</u> A5, 96 strán O energetických vlastnostiach biomasy, využití biomasy pre výrobu tepla, elektrickej energie, o ekologických a ekonomických prínosoch.		Ekologie, pospolitost a životní styl <u>Arne Naess</u> A5, 305 strán Vo svojej knihe sa autor pýta na príčiny ekologickej krízy a formuluje istý návod na chovanie v podobu noriem.
	Gang obrancov Zeme <u>Edwar Abbey</u> A5, 346 strán Rozprávanie o štyroch obrancoch kaňonov amerického severozápadu bolo inšpirované vznikom sabotovania ako spôsobu boja niektorých ochrancov.		Jak rozvíjet dětskou spiritualitu <u>Peggy Joy Jenkinsonová</u> A5, 158 strán Najväčšie dary, ktoré môže dieťa dostať, sú otvorená myseľ, láskyplné srdce a tvorivé nadšenie.		Malé je krásne, veľké je dotované <u>Steven Gorelick</u> A4, 60 strán Ako naše dane prispievajú k rozkladu spoločnosti a životného prostredia.		Malý ekologický a environmentální slovníček <u>Aleš Máchal</u> A5, 56 strán Upravené a rozšírené vydanie.
	Marné iluze <u>John Gray</u> A5, 263 strán Táto kniha na početných príkladoch z minulosti a súčasnej histórie dokazuje, že voľný trh a jeho celosvetové rozšírenie sú falšným mýtom našej epochy.		Mrak <u>Gudrun Pausewang</u> A5, 136 strán „Teraz už nebudeme môcť povedať, že sme o ničom nevedeli“. Samotný podtitul útleho románu jasne napovedá o postoji k problémom jadrovej energetiky.		Permakultura <u>David Holmgren</u> A4, 290 strán Kniha do hĺbky sa zaoberajúca princípmi permakultúry, teda zmysľaním o trvalej udržateľnosti procesov a zodpovednom prístupe k Zemi.		Poviedky <u>Jozef Schön</u> A5, 92 strán Pestré poviedky zo života okorenené humorom. Kniha v slovenskom aj rómskom jazyku.
	Praxe divočiny <u>Gary Snyder</u> A5, 202 strán Eseje jedného z najvýznamnejších súčasných amerických básnikov a ekologických aktivistov o tom, ako je možné skĺbiť buddhistickú vieru, indiánsky prístup k pôde a miestu, na ktorom žijeme, a modernú techniku.		Proč mají sloni velké uši <u>Chris Lavers</u> A5, 260 strán Prečo ľadové medvede nenachádzajú? Prečo sa ješterice vyhrievajú na slnku? Skutočne vyhynuli všetky dinosauri? Aj na tieto otázky odpovedá britský biológ a paleontológ.		Přelet nad hypermarketovým hnízdem <u>Filip Fuchs a kol.</u> A5, 120 strán Čo hypermarketom pomáha, je ich obrovská ekonomická moc a nízky záujem občanov o dianie vo svojej obci.		Slastná nevědomost o bisfenolu A <u>David Azoulay, Dr. Rye Senjen</u> A5, 46 strán Prístupnou formou napísaná štúdia pojednáva o nebezpečnej chemickej látke pridávanej do predmetov, s ktorými sa denne stretávame.
	Smerom k udržateľným ekonomikám <u>Helena Zamkovská</u> A4, 24 strán Brožúra načrtáva priority a princípy, ktorých uplatňovanie by výrazne prispelo k vytváraniu podmienok pre udržateľný rozvoj...		Třídíme bioodpad A5, 56 dielikov Kreslené pexeso o triedení biologického odpadu.		Vlky a rysy A4, 76 strán Farebný zborník odborných príspevkov podáva prehľad vývoja populácie rysov a vlkov na Slovensku a v Maďarsku a zachytáva aj súčasný stav (rok vydania publikácie 2003).		Ze života stromů <u>Ladislav Bláha</u> B4, 146 strán Bohatý fotografický a kresbený doprovod s množstvom popisov a poznámok názorne ilustruje fakty a stane sa inšpiráciou pre cesty za poznáním.

Darčkami od Priateľov Zeme – SPZ urobíte radosť vašim priateľom a rodine a zároveň podporíte naše aktivity pre znižovanie množstva odpadov a toxických látok.

Na tejto dvostránke Vám ponúkame výber z našej distribúcie. Všetky darčeky nájdete na našej webovej stránke <http://www.priateliazeme.sk/spz/distribucia>.

Objednať si ich môžete telefonicky na číslach 0903 77 23 23, 055/677 1 677 alebo emailom na distribucia@priateliazeme.sk.

Objednaný tovar Vám doručíme čo najskôr. Vianočné objednávky vybavujeme urgentne - keď si objednáte do 19.12, tovar dodáme pod vianočný stromček. Všetky benefičné predmety platia do vypredania zásob.

Tričká

11 €

Tričko s motívom strom s dätľom - minimalizuj, znovupoužívaj, recykluj

strih pánsky, farba červená, veľkosti: S, M, L, XL, XXL
100% Organic - bavlna vypestovaná v ekologickom poľnohospodárstve

9,50 €

Kupujeme pre život, nežijeme pre kúpanie

Tričko s motívom "Kupujeme pre život, nežijeme pre kúpanie"

- mužský strih, neónovo zelená farba, veľkosti: L, XL
- ženský strih, slabo tyrkysová farba, veľkosti: S, L
- ženský strih, syto ružová farba, veľkosti: L, XL

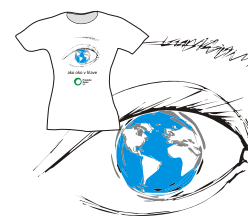
9,50 €

NIČ NIE JE SAMÉ SEBOU BEZ VŠETKEHO OSTATNEHO

Tričko s motívom "Nič nie je samé sebou bez všetkého ostatného"

- strih ženský, čierna farba, veľkosti: S, M, L, XL
- strih pánsky, tmavomodrá farba, veľkosti: L, XL
- strih pánsky, čierna farba, veľkosti: L, XL

ako oko v hlave

11 €

Tričko s motívom „ako oko v hlave“

strih ženský, farba biela, veľkosti: S, M, L
100% Organic - bavlna vypestovaná v ekologickom poľnohospodárstve

9,50 €

nie som svätá ale triedim

Tričko s motívom "Nie som svätá, ale triedim"

- dámsky strih, biela farba, veľkosti: L

9,50 €

Tielko „koláž ekosystém živočíchov“

- strih ženský so širokými ramienkami, farby oranžová - veľkosti: M (36x58cm)
- strih ženský s úzkymi ramienkami: farby cyklámenová, červená - veľkosti: univerzálne (34x43cm)

12 €

A čo ty, kompostuješ?

Tričko s motívom kompost

strih pánsky, farba čierna, veľkosti: S
100% Organic - bavlna vypestovaná v ekologickom poľnohospodárstve

Výrobky

5,60 €

L'ánová taška s krátkymi alebo dlhými ušami

- bez potlače
- rozmer tašky je 40 cm (s) x 45 cm (v) (po opratí dôjde k miernemu zrazeniu)

Poštové pohľadnice na recyklovanom papieri
Objednávajú podľa čísla, zľava 1, 2, 3, 4

nápis: „smiem sa dotknúť Zeme?“
...áno, jemne“

nápis: „neotáčajme sa prírode chrbtom“

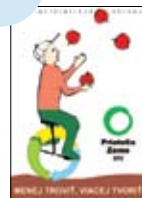
nápis: „bližšie k Zemi“

nápis: „nechajem priestor životu“

0,30 €

Nálepky, rozmer: 10 x 7 cm
Objednávajú podľa čísla, zľava 1, 2, 3, 4, 5

0,20 €

Pohánkový vankúš na sedenie

Priemer 27 cm, výška 13 cm. Vankúš je plnený BIO pohánkovými šupkami, ktoré vznikajú pri mechanickom lúpaní pohánky. Je vhodný na meditáciu a sedenie na zemi. Tento vankúš, ako aj ostatné druhy v ponuke, majú snímateľnú prateľnú obliečku.

viac nájdete na www.priateliazeme.sk/spz/distribucia

Špaldový vankúš na spanie

Dĺžka 36 cm, šírka 32 cm, výška 8 cm. Má klasický tvar obdĺžnika. BIO špaldové plevy sa dobre prispôbujú tvaru tela, odvádzajú nadbytočné teplo a vytvárajú príjemnú klímu pre zdravý spánok.

15 €

Priatelia Zeme – SPZ začali realizovať nový projekt

Priatelia Zeme – SPZ spolu s partnermi Hnutí DUHA - Přátelé Země Česká republika a organizáciou HuMusz z Maďarska začali spoluprácu na projekte “Predchádzanie vzniku odpadu – nevyhnutný krok k trvalo udržateľnému regiónu V4”, podporeným Medzinárodným vyšehradským fondom.

Projekt je zameraný na pomoc štátnym orgánom s prípravou Programov predchádzania vzniku odpadu, ktoré musia všetky členské štáty Európskej únie pripraviť najneskôr do decembra 2013. Priatelia Zeme – SPZ a Hnutí DUHA - Přátelé Země Česká republika majú za cieľ v rámci projektu aktívne sa zapojiť do procesu prípravy týchto programov. Maďarská organizácia HuMusz im má prítom poskytovať poradenstvo.

Ako prvá aktivita v rámci projektu sa uskutočnila 19. októbra 2011 v Bratislave medzinárodná konferencia „Ako predchádzať vzniku odpadov?“ Zúčastnilo sa na nej 40 zástupcov zainteresovaných subjektov z rôznych oblastí odpadového hospodárstva a sektorov spoločnosti. Cieľom konferencie bolo začať odbornú diskusiu k tvorbe slovenského Programu predchádzania vzniku odpadov.

V prvom bloku konferencie vystúpil Stephane Arditi, vedúci pracovník pre legislatívu odpadov a výrobkov z European Environmental Bureau z Bruselu. Účastníkom podrobne predstavil povinnosti a z toho vyplývajúce možnosti v predchádzaní vzniku odpadu vyplývajúce z Európskej legislatívy. Po ňom nasledovala Elena Bodíková, riaditeľka Centra odpadového hospodárstva a environmentálneho manažérstva zo Slovenskej agentúry životného prostredia, ktorá prítomným priblížila súčasný stav prípravy na predchádzanie vzniku odpadu na Slovensku.

V druhom bloku odzneli príspevky Iva Kropáčka, odpadového experta Hnutí Duha z Českej republiky a Zsuzsi Portik-Bakai, koordinátorky programu „Zero waste“ z maďarskej organizácie HuMusz. Tí prezentovali súčasnú situáciu v príprave programov prevencie vo svojich krajinách a pozitívne príklady z praxe.

Posledný, tretí blok sa venoval konkrétnym možnostiam ako obmedziť množstvo vznikajúceho odpadu v praxi. Ako prvý hovoril Sepp Eisenriegler, generálny riaditeľ opravárenského a servisného centra R. U. S. Z. z Viedne, ktorý predstavil pozitívny príklad predchádzania vzniku odpadu pomocou siete Centier opätovného používania. Nasledoval krátky príspevok Petra Valenta, generálneho riaditeľa kolektívneho systému Envidom zo Slovenska. Vysvetlil účastníkom, ktoré problémy treba na Slovensku vyriešiť, aby mohli byť elektrické prístroje opätovne používané. Prednáškovú časť konferencie uzavrela prednáška Branislava Moňoka, experta na komunálne odpady z organizácie Priatelia Zeme – SPZ. Ten predstavil rôzne možnosti a príklady ako predchádzať

vzniku komunálneho odpadu v obciach, ktoré boli podporené konkrétnymi údajmi a prepočtami.

Po prednáškach nasledovala zaujímavá diskusia o problémoch odpadového hospodárstva na Slovensku, ako sú predchádzanie vzniku odpadov, transparentnosť pri prideľovaní dotácií na odpadové projekty, program odpadového hospodárstva atď. Väčšina účastníkov hodnotila konferenciu ako prínosnú a prejavili záujem o pokračovanie odbornej diskusie o opatreniach na predchádzanie vzniku odpadu. Cieľ konferencie preto považujeme za splnený.

Projekt “Predchádzanie vzniku odpadu – nevyhnutný krok k trvalo udržateľnému regiónu V4” bude pokračovať až do júna 2012 ďalšími pracovnými stretnutiami, ako aj prípravou návrhu Programu predchádzania vzniku odpadov.

Priatelia Zeme - SPZ svojim projektom prekvapili v súťaži Zlatý mravec a získali mimoriadne ocenenie

Kvôli mimoriadnemu prínosu projektu „Odpady sa týkajú všetkých!“ v oblastiach zavádzania progresívnych systémov nakladania s odpadmi na komunálnej úrovni a environmentálnej výchovy sa 12 členná porota rozhodla Priateľom Zeme - SPZ udeliť čestné uznanie udelené po prvýkrát v histórii súťaže o Cenu odpadového hospodárstva Zlatý mravec 2011.

Porota sa tak rozhodla po prezentovaní projektov prihlásených do súťaže, ktoré sa konalo v októbri 2011 v Bratislave. Najväčšia konkurencia bola v kategórii Environmentálna výchova, kde bolo prihlásených 14 projektov od 10 rôznych subjektov. Prezentácia Priateľov Zeme - SPZ zahŕňala informačné, vzdelávacie a poradenské aktivity nimi uskutočnené v období od roku 2009 do polovice roku 2011.

Čestné uznanie prevzal predseda Priateľov Zeme - SPZ Martin Valentovič 10. novembra v Bratislave na kongrese

Deň odpadového hospodárstva 2011 z rúk generálneho riaditeľa sekcie environmentálneho hodnotenia a riadenia na MŽP SR Ing. Vladimíra Blažíčka a zástupkyne organizátora Mgr. Evy Marie Kassl, generálnej riaditeľky Tanzer consulting Viedeň a Budapešť.

Priatelia Zeme – SPZ pokračujú v prednáškach o odpadoch na školách

Priatelia Zeme – SPZ prednášali na základných a stredných školách aj v mesiacoch október a november. Žiaci a študenti sa dozvedeli informácie o súvislostiach vzniku odpadov a ich dopadoch na životné prostredie, možnostiach vylepšenia triedeného zberu, problémoch so skládkovaním a spaľovaním odpadov, ale aj praktické rady ako môžu aj oni prispieť k zníženiu množstva odpadov. Na prednáškach boli taktiež predstavené systémy triedeného zberu, ktoré sú zavedené v jednotlivých obciach.

V októbri sa uskutočnili prednášky v obciach Ostratice, Skačany, Veľké Uherce, Veľký Klíž, Čereňany, Oslany, Klátova Nová Ves, Bošany a Nesvady, v novembri v obciach Pribeta, Trávnica, Dvory nad Žitavou, Brodzany, Chynorany, Žabokreky nad Nitrou a v mestách Nová Dubnica, Stará Turá a Trstená.

Prednášky sa uskutočnili vďaka projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond.

Priatelia Zeme – SPZ prednášali na podujatí „Permakultúra v meste“

Na podujatí, ktoré sa konalo 26.11.2011 v Bratislave, sa zúčastnilo vyše 60 záujemcov o permakultúrny dizajn. Branislav Moňok na ňom prednášal a diskutoval o možnostiach predchádzania vzniku odpadu, triedenom zbere odpadov a kompostovaní. Poslucháčom ukázal, ako sa dá aj v meste používaním jednoduchých pravidiel znížiť produkciu odpadov a ako z nich navyše ešte viac ako 90% vytriediť a skompostovať. Prednáška ukončila sériu aktivít uskutočnených Priateľmi Zeme – SPZ počas Európskeho týždňa predchádzania vzniku odpadov.

22. 11. 2011: Priatelia Zeme – SPZ zorganizovali ďalší ročník Dňa otvorených dverí v odpadovom hospodárstve

Už 3. ročník sa tentoraz konal v Topoľčanoch. Spoluorganizátormi podujatia boli Mesto Topoľčany a firma SCHWARZ – EKO spol. s r.o. Akcia bola rozdelená do dvoch častí. Teoretická časť začala prednáškou zástupcu Recyklačného fondu o spôsoboch financovania triedeného zberu v obciach. Po nej nasledovalo predstavenie úspešných systémov odpadového hospodárstva v obci Palárikovo a v mestách Nová Dubnica a Topoľčany. Na záver odzneli príspevky zástupcov Priateľov Zeme - SPZ Branislava Moňoka o predchádzaní vzniku odpadu a Lenky Beznákovkej s ponukou na spoluprácu pre obce. V nasledovnej praktickej časti prebehla exkurzia na zbernom dvore a v kompostárni mesta Topoľčany. Akcia sa uskutočnila vďaka projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond.

11. 11. 2011: Priatelia Zeme – SPZ sa zúčastnili prerokovania pripomienok k Programu odpadového hospodárstva na roky 2011 – 2015

Prerokovanie pripomienok sa uskutočnilo v Bratislave za účasti ministra životného prostredia. Zúčastnili sa ho aj ďalší zástupcovia Ministerstva životného prostredia a asi 50 zástupcov z radov súkromného sektora, samosprávy a treťieho sektora. Branislav Moňok a Martin Valentovič zastupujúci Priateľov Zeme - SPZ diskutovali s prítomnými o súčasnej podobe Programu odpadového hospodárstva na roky 2011 – 2015.

02. 11. 2011: Priatelia Zeme – SPZ sa stretli s primátorom mesta Partizánske

Pracovné stretnutie sa uskutočnilo na podnet primátora mesta Jozefa Božika, ktorý prejavil záujem pokračovať v rozbehnutej spolupráci na zlepšovaní odpadového hospo-

dárstva v meste s Priateľmi Zeme – SPZ aj v roku 2012. Na stretnutí primátor deklaroval zámer vytvoriť z Partizánskeho „ekologické mesto“. Lenka Beznáková a Branislav Moňok sa s primátorom dohodli na zintenzívnení informačnej kampane zameranej na predchádzanie vzniku odpadov a triedený zber odpadov.

15. 10. 2011: Priatelia Zeme – SPZ pokračujú v spolupráci s obcou Palárikovo

Aj tentoraz boli aktivity zamerané na vzdelávanie širokej verejnosti v téme odpadov. Priatelia Zeme – SPZ k tomu zvolili tak trochu netradičný spôsob. Postavili si svoj informačný stánok na výstave ovocia a zeleniny, ktorú v Kultúrnom dome organizoval miestny Záhradkársky zväz. Návštevníci sa od Lenky Beznákovkej dozvedeli informácie o možnostiach predchádzania vzniku odpadu, triedenom zbere, recyklácii a kompostovaní. Mohli si pozrieť aj panelovú výstavu o odpadoch a vybrať si z množstva informačných materiálov s jednoduchými a praktickými návrhmi na zlepšenie životného prostredia. Na záver popri ochutnávke domácich špecialít od miestnych gazdiniek odznela prednáška Branislava Moňoka o odpadoch a kompostovaní, ktorá sa skončila zaujímavou diskusiou.

17. 10. 2011: Priatelia Zeme - SPZ sa zúčastnili výrubového konania v Mestskom parku v Košiciach

Priatelia Zeme - SPZ boli jednou zo zúčastnených organizácií, ktoré sa zúčastnili výrubového konania v rámci projektu revitalizácie Mestského parku. Na konaní sa za účasti verejnosti skontroloval stav asi 60 stromov určených na výrub. Zástupcovia Priateľov Zeme - SPZ kontrolovali, či sú údaje uvedené v žiadosti o výrub správne. Nakoniec súhlasili len s výrubom vážne chorých stromov, hroziacich bezprostredným pádom.

Minimalizujeme na Vianoce

Blížia sa Vianoce - jeden z najvýznamnejších duchovných sviatkov a žiaľ, asi najväčší sviatok konzumu, spotreby, prejedania a plytvania.

Ponúkame vám pár nápadov, ako sa tieto Vianoce vyhnúť nákupným ošialom a ako ich prežiť priateľskejšie - k našim blízkym aj k prírode.

Vianočné obdobie a prežívanie Vianoc

- Nájďme si čas na zamyslenie sa nad skutočným zmyslom Vianoc, aby sa z tohto sviatku nestalo len stresujúce obdobie zháňania darčiek a stromčeka. Zastavme sa v kolotoči predvianočných príprav a snažme sa byť čo najviac so svojimi blízkymi.
- Ak ešte nemáme umelý vianočný stromček, uprednostnime stromček v kvetináči, alebo z legálnych prerezá-

vok pred umelým. Prípadne sa vráťme k pôvodným zvykom na našom území – príbytok si skromne vyzdobme zelenými vetvičkami, uvime veniec a upečme si chlieb kračúň.

- Vianočné ozdoby sa snažme vytvoriť sami. Stromček si môžeme vyzdobiť i sušeným ovocím, jednoduchými slamenými ozdobkami vlastnoručne vyrobenými alebo od miestneho výrobcu, medovníkmi, sušenými šípkami, šíškami, ktoré si sami nazbierame, atď. Stromček bude nielen pekný ale aj voňavý.
- Zvážme, či je potrebné zasielanie papierových pozdravov. Či nie je lepšie si nájsť čas na zatelefonovanie alebo osobné stretnutie sa s našimi blízkymi. Ak bývajú blízko, choďme pešo alebo využime mestskú hromadnú dopravu, a ak bývajú ďalej, tak cestujme vlakom.
- V strave je najdôležitejšie uprednostňovanie miestnych produktov a biopotravín. Ak k tomu pridáme zníženie konzumácie mäsových výrobkov a výrobkov obsahujúcich rôzne umelé aditíva (tzv. éčka), prospejeme nielen životnému prostrediu, ale aj svojmu zdraviu.
- Vzniknuté odpady triedme pre ich recykláciu. Aj zvyšky štedrovečerej večere a ďalších jedál by mali končiť v komposte.

Vianočné dary

- Snažme sa darček vlastno ručne vytvoriť – upliesť farebný šál, pulóver, či ponožky. Košík upletený zo starého papiera, voňavá sviečka vytvorená zaliatím sušeného ovocia, kvetov a kňotu voskom, potešia už len tým, že je v nich investovaný náš čas a kreativita.

- Pri kúpe darčeka uprednostňujme výrobok od miestneho remeselníka, ktorý má

trvalú hodnotu alebo hodnotnú knihu. Nebojme sa venovať i netradičný darček – lístok alebo permanentku do divadla, do kina či na koncert... Môžeme tiež darovať predmet z distribúcie niektorej z neziskových mimovládnych organizácií alebo členstvo v niektorej z nich a podporiť tak ich činnosť. Napríklad v prípade Priateľov Zeme – SPZ tým podporíte naše aktivity v oblasti znižovania množstva odpadov a pomôžete nám tak chrániť životné prostredie pre vás a vašich blízkych.

- Na Vianoce zvykneme darovať aj rôznu spotrebnú elektroniku ako sú počítače, mobilné telefóny, či prehrávače hudby a filmov. Ak dostaneme novú elektroniku a stará ešte funguje, tak jej dajme druhú šancu. Darujme ju napríklad starým rodičom, či miestnej neziskovej organizácii. Ak výrobok doslúžil, tak ho nedávajme do kontajnera na zmesový komunálny odpad, ale na zberný dvor, odkiaľ ďalej poputuje na recykláciu. Využime ponuku predajcov, ktorí ponúkajú možnosť odberu starého výrobku pri kúpe nového. Stará elektronika tak nepôjde na skládku odpadov, ale do recyklačného zariadenia.
- Kozmetika patrí medzi najčastejšie darované vianočné darčeky a pred vianočnými sviatkami sa používa zvýšené množstvo čistiacich prostriedkov. Pri kúpe dbajme na to, aby výrobky boli priateľské k životnému prostrediu, či nie sú testované na zvieratách a neobsahujú škodlivé chemikálie, ktoré môžu mať negatívny dopad na ľudské zdravie alebo životné prostredie. Ideálne je vyberať si len prípravky označené ekoznačkami napr. Environmentálne vhodný výrobok, Ekologicky šetrný výrobok, ecolabel, Der Blaue Engel, Nordic Ecolabel,...
- Darčeky balme šetrne. Obviažme ich len mašľou, alebo ich zabalme do recyklovaného papiera, vrecúška alebo do textilu. Baliaci papier si odložme na ďalšie roky.
- Jedlo a výrobky si môžeme kupovať bez nadbytočných obalov. Pri nápojoch sú najlepšie vratné obaly, napríklad minerálky v sklenených vratných fľašiach. Pri nákupoch je namiesto rozdávaných plastových tašiek vhodnejšia vlastná trvácna taška.

Kamarátka, ktorá býva vo vedľajšej obci, separuje v rámci plastov aj téglíky od jogurtov. Nám v našej obci vraveli, že máme dávať medzi plasty len plastové fľaše. Doteraz som si myslela, že je separovaný zber odpadov všade rovnaký. Poplietla som si to ja alebo kamarátka? Čo mám teda v rámci separovaného zberu zbierať?

Separovaný zber odpadov v obciach nie je rovnaký. Vyplýva to z ustanovenia zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, kde sa uvádza, že obec je manažérom odpadového hospodárstva vo vzťahu ku komunálnym odpadom. Obec si samostatne určuje systém separovaného zberu odpadov ako i ostatných zbieraných druhov odpadov. Systém odpadového hospodárstva v obci je popísaný vo Všeobecne záväznom nariadení (VZN), ktoré je prístupné pre všetkých občanov obce. Zo zmluvných záväzkov obce s odberateľmi, ktorí ďalej odpad spracovávajú, vyplýva aké druhy napr. plastov v rámci zavedeného systému sa zbierajú. Preto sa môže stať,

že v jednej obci sa zbierajú do plastov napr. čisté téglíky od jogurtov, plastové fólie, tašky, vrecká, hračky, nábytok aj plastové fľaše, a v inej obci iba plastové fľaše.

Čo u Vás v obci patrí a čo nepatrí do plastov, by ste sa mali dozvedieť z letáčikov, kalendárov, brožúr alebo z internetovej stránky obce, prípadne od firmy, ktorá u Vás v obci zber priamo vykonáva. Ak nemáte dostatočné informácie, informujte sa na Vašom obecnom úrade.

Ak by ste chceli ovplyvniť, aké druhy odpadov sa u Vás v obci zbierajú, obráťte sa s Vašou požiadavkou na obecný úrad alebo na poslanca Vášho obecného zastupiteľstva. Výber odberateľov odpadu na recykláciu je pomerne široký a neustále sa menia i možnosti odberu jednotlivých druhov odpadu. Takže možnosť rozšírenia separovaného zberu odpadov i vo Vašej obci je veľká.

Lenka Beznáková

Priateľov Zeme - SPZ finančne podporili:

RECYKLAČNÝ FOND

PROJEKT „TRIEDENIE A RECYKLÁCIA
ODPADU - SÚČASŤ NÁŠHO KAŽDODEN-
NÉHO ŽIVOTA“ FINANČNE PODPORIL
RECYKLAČNÝ FOND.

PROJEKT „WASTE PREVENTION - NE-
CESSARY STEP TOWARD SUSTAINABLE
V4 REGION“ FINANČNE PODPORIL IN-
TERNATIONAL VISEGRAD FUND.

Pri realizácii aktivít Priateľov Zeme - SPZ pomohli:

Lucia Tóthová, Andrea Uherková, Alena Pešková, Lenka Križanová, Zdenka Kittová,
Ing. Iveta Randziaková z OcÚ v Klátovej Novej Vsi, Ing. Iveta Markusová z OcÚ v Palárikove,
Ing. Zdenka Švajdleníková z MsÚ v Topoľčanoch, Ing. Štefan Zvala zo SCHWARZ-EKO spol. s r. o.,
Mgr. Katarína Bašná z MsÚ v Novej Dubnici, Ing. Elena Bodíková, PhD. zo SAŽP, tlačiareň Viena a ďalší...

S prekladom webovej stránky nám pomáhajú:

Jonathan Gresty, Monika Kukuvková, Monika Bálintová, Lucia Andonovová, Slavka Kučeková, Mária Reváková,
Denisa Májková, Veronika Vaculová, Adela Urbánová, Tomáš Blažej, Michal Molnár, Kooki a ďalší...

Ďakujeme Vám